EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 28.1.2021
COM(2021) 29 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN KESKUSPANKILLE JA EUROOPAN JÄRJESTELMÄRISKIKOMITEALLE

EU:n markkinoiden kehityksestä yleisen edun kannalta merkittäville yhteisöille tarjottavien lakisääteisten tilintarkastuspalvelujen alalla asetuksen (EU) N:o 537/2014 27 artiklan mukaisesti

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN KESKUSPANKILLE JA EUROOPAN JÄRJESTELMÄRISKIKOMITEALLE

EU:n markkinoiden kehityksestä yleisen edun kannalta merkittäville yhteisöille tarjottavien lakisääteisten tilintarkastuspalvelujen alalla asetuksen (EU) N:o 537/2014 27 artiklan mukaisesti

1. JOHDANTO

Finanssikriisin jälkimainingeissa hyväksytyllä tilintarkastuslainsäädännöllä pyrittiin parantamaan EU:n lakisääteisiä tilintarkastuksia vahvistamalla tilintarkastajien riippumattomuutta ja heidän ammatillista skeptisyyttään tarkastettavan yrityksen johtoa kohtaan. Tässä kertomuksessa arvioidaan asetuksen (EU) N:o 537/2014[1], jäljempänä 'asetus', 27 artiklan mukaisesti EU:n yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten markkinoiden kehitystä vuosina 2015–2018 ja keskitytään seuraaviin seikkoihin:

- markkinoiden keskittyminen;
- tilintarkastusten laadullisista puutteista johtuvat riskit; ja
- tarkastusvaliokuntien toiminta.

Jollei toisin mainita, pääasiallisena tietolähteenä käytetään tilintarkastusten valvonnasta vastaavien kansallisten viranomaisten raportteja. Tiedot ovat pääasiassa vuosilta 2017 ja 2018, ja ne kerättiin valikoitujen markkinaindikaattoreiden perusteella vuonna 2019. Kertomus sisältää näin ollen tietoja Yhdistyneestä kuningaskunnasta. Komissio laati kertomuksen yhteistyössä Euroopan tilintarkastajien valvontaelinten komitean (CEAOB) kanssa.

Tämä on ensimmäinen EU:n tilintarkastusuudistuksen jälkeinen kertomus (ks. edellä). Kaiken kaikkiaan tiedot olivat tarkempia kuin vuonna 2017. EU:n tason tietojen konsolidointi on kuitenkin edelleen haaste, sillä liikevaihtoa ja tuloja koskevia kansallisia tietoja ei ole aina saatavilla ja raportointikausissa ja EU:n tilintarkastuslainsäädännön täytäntöönpanossa on eroja. Myös laadunvalvontaindikaattoreiden vertailu on edelleen hankalaa, sillä kansalliset toimivaltaiset viranomaiset käyttävät erilaisia menetelmiä.

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 537/2014, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteistä tilintarkastusta koskevista erityisvaatimuksista ja komission päätöksen 2005/909/EY kumoamisesta (EUVL L 158, 27.5.2014, s. 77).

2. EU:N MARKKINOIDEN KEHITYS YLEISEN EDUN KANNALTA MERKITTÄVIEN YHTEISÖJEN LAKISÄÄTEISESSÄ TILINTARKASTUKSESSA

2.1. Markkinakatsaus

Asetuksessa säädetään erityisistä vaatimuksista sellaisten yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteiselle tilintarkastukselle, jotka määritellään tilintarkastusdirektiivissä[2]. Tällaisia ovat muun muassa jäsenvaltioiden nimeämät julkisesti noteeratut yhtiöt, pankit, vakuutusyhtiöt ja ”kansallisesti yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt” (esimerkiksi yritykset, joilla on yleisen edun kannalta suuri merkitys niiden liiketoiminnan luonteen, yrityksen koon tai työntekijämäärän vuoksi).

Tässä jaksossa kuvataan yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten markkinoiden tilannetta kaksi vuotta tilintarkastusuudistuksen jälkeen.

Vähemmän lakisääteisiä tilintarkastajia ja tilintarkastusyhteisöjä EU:ssa; vähemmän valinnanvaraa yleisen edun kannalta merkittäville yhteisöille.

Luvuista käy ilmi, että EU:ssa ammattiaan yksin harjoittavien tilintarkastajien määrä on vähentynyt vuodesta 2015, ja myös tilintarkastusyhteisöjen palveluksessa toimivien tai tilintarkastusyhteisöihin sidoksissa olevien (osakkaina tai muulla tavoin) lakisääteisten tilintarkastajien määrä on hieman vähentynyt[3]. Lisäksi EU:n rekisteröityjen tilintarkastusyhteisöjen määrä on laskenut kuusi prosenttia. Yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksia tekevien tilintarkastusyhteisöjen osuus on lähes neljä prosenttia kaikista rekisteröidyistä tilintarkastusyhteisöistä, mikä on lähes kaksi prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2015.

Taulukko 1: EU:n rekisteröidyt lakisääteiset tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt (2015–2018)

	2015	2018	Muutos
Lakisääteiset tilintarkastajat	250 047	225 360	-10 %
Lakisääteisenä tilintarkastajana tilintarkastusyhteisössä työskentelevät tai osakkaana tai muulla tavalla tilintarkastusyhteisöön sidoksissa olevat	61 711	60 005	-3 %
Tilintarkastusyhteisöt	32 306	30 504	-6 %
Yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksia tekevät tilintarkastusyhteisöt	1 742	1 127	-35 %

Rekisteröityjen lakisääteisten tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen lukumäärän supistuminen tapahtui samanaikaisesti yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen määrän vähenemisen kanssa. Väheneminen johtui pääasiassa kansallisesti yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen määrän vähenemisestä, joka johtui puolestaan siitä, että useimmat jäsenvaltiot tarkistivat kyseisen käsitteen määritelmää.

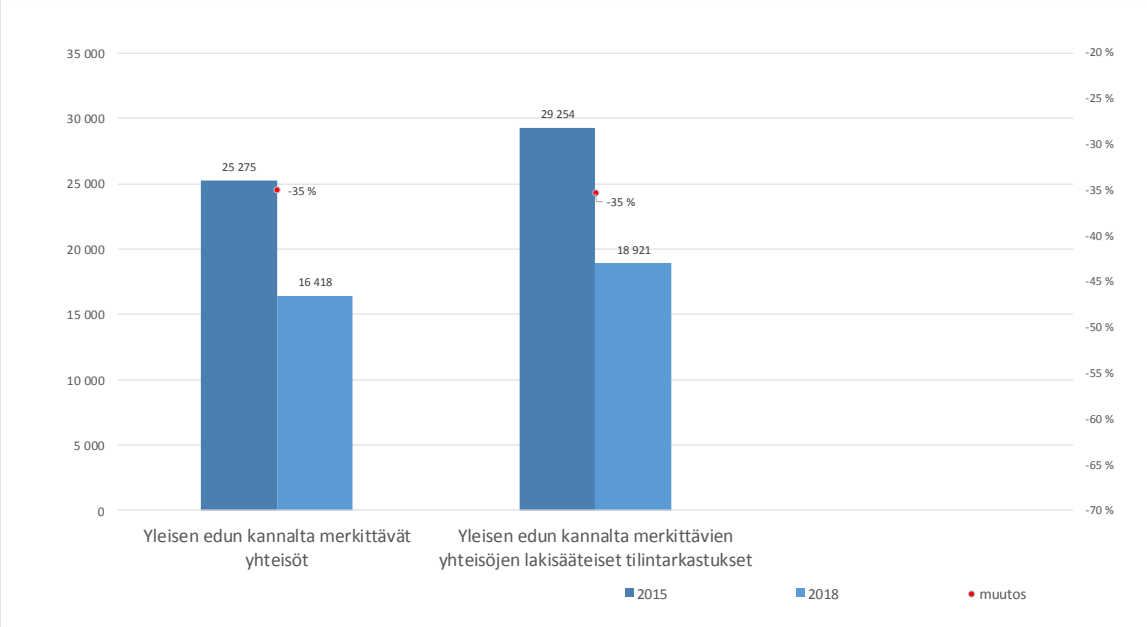
[2] Direktiivin 2006/43/EY 2 artiklan 13 kohdassa.

[3] Luvut koskevat 26 jäsenvaltiota (Itävallasta ja Ranskasta ei saatu tietoja [2015]).

Myös yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten määrä väheni noin kolmanneksella[4] vuosina 2015–2018 (kaavio 1). Julkisesti noteeratut yhtiöt olivat vuonna 2018 koko EU:n suurin yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tyyppi, ja niiden osuus oli 44 prosenttia kokonaismäärästä. Yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen luokkien[5] suhteelliset osuudet vaihtelevat jäsenvaltioittain, mutta merkittävin muutos oli kansallisesti yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen luokan pieneneminen 73 prosenttiyksiköllä. Luokka oli vuonna 2015 suurin mutta vuonna 2018 vain 19 prosenttia kaikista yleisen edun kannalta merkittävistä yhteisöistä.

Yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen yhteisten tilintarkastusten osuus on vain yhdeksän prosenttia yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista. Niistä 10 jäsenvaltiosta, jotka raportoivat yhteisistä tilintarkastuksista[6], Ranskalla oli jälleen suurin osuus (86 prosenttia EU28:n kokonaismäärästä).

Kaavio 1: Yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt ja yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteiset tilintarkastukset, EU28 (2015–2018)

EU:n yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksia tekevien tilintarkastusyhteisöjen liikevaihto[7] kasvoi arviolta yhdeksän prosenttia[8] vuosina 2015–

4 Viitevuosi on 2018 (EU28:n tiedot).

5 Vuoden 2015 luvut perustuivat yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastusuudistusta edeltävään määritelmään.

6 Itävalta, Bulgaria, Viro, Kreikka, Espanja, Ranska, Malta, Romania, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta. Useimmat ilmoittivat, että yhteisten tarkastusten osuus oli alle prosentin niiden lakisääteisistä tilintarkastuksista.

7 Ensimmäisen kertomuksen liikevaihtoindikaattorit perustuivat EU:n aiempaan tilintarkastuslainsäädäntöön. Tässä kertomuksessa kansalliset toimivaltaiset viranomaiset noudattavat vuonna 2016 täytäntöön pannun asetuksen 13 artiklan 2 kohdan k alakohdan määritelmää ja vaatimuksia. Tässä kertomuksessa verrataan ”tuloja yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista” (2018) ”maksuihin yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista” (2015).

8 Jäsenvaltioilta saatuja vertailukelpoisia tietoja käyttäen. Vuoden 2015 tiedot koskevat 25 jäsenvaltiota (ei tietoja Bulgariasta, Espanjasta eikä Ranskasta); vuoden 2018 tiedot koskevat 27 jäsenvaltiota (ei

2018, kun taas muu kuin tilintarkastustoiminta oli hallitseva osa suurten tilintarkastusyhteisöjen tuloja.

EU27:n[9] yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksia tekevien tilintarkastusyhteisöjen liikevaihto oli noin 34 miljardia euroa[10] vuonna 2018. 10:tä keskeistä tilintarkastusyhteisöä (10KAP[11]) koskevat tiedot tukevat arviota EU28:n noin 40 miljardin euron suuruisesta liikevaihdosta. Tulot lakisääteisistä tilintarkastuksista[12] kasvoivat kuusi prosenttia[13] eli lähes 12,7 miljardiin euroon, ja niistä 25 prosenttia oli peräisin yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista.

Jäsenvaltiokohtaiset liikevaihdot vaihtelevat suuresti, ja Saksa ja Yhdistynyt kuningaskunta muodostavat edelleen kaksi suurinta markkinaa (65 prosenttia EU:n tilintarkastusyhteisöjen liikevaihdosta)[14].

Noin kaksi kolmasosaa yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksia tekevien tilintarkastusyhteisöjen EU:n liikevaihdosta, josta on raportoitu yhteisön tai verkoston tasolla, oli peräisin muista kuin tilintarkastuspalveluista saaduista tuloista (sallituista muista kuin tilintarkastuspalveluista tarkastettaville yhteisöille ja muista kuin tilintarkastuspalveluista muille yhteisöille[15]), mikä on osoitus liiketoiminnan monipuolistumisesta ja keskittymisestä perinteistä tilintarkastustyötä laajemmalle.

Vain yhdeksän prosenttia EU:n kokonaisliikevaihdosta oli peräisin yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista saaduista tuloista, ja 35 prosenttia oli peräisin kaikista lakisääteisistä tilintarkastuspalveluista (kaavio 2). Tässä on kuitenkin jäsenvaltiokohtaista vaihtelua, ja seitsemässä jäsenvaltiossa[16] alle kolmannes tuloista oli peräisin lakisääteisistä tilintarkastuksista.

---

tietoja Ranskasta). Tiedoissa ei ole otettu huomioon inflaatiota. EU28:n inflaatio (YKHI) oli keskimäärin 0,1 prosenttia vuonna 2015 ja 1,9 prosenttia vuonna 2018 (ks. Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=tec00118).

9 Ranska ei toimittanut tietoja muista kuin tilintarkastuspalveluista saaduista tuloista ja kokonaisliikevaihdosta.

10 Kansallisina valuuttoina kerätyt tiedot on muunnettu euroiksi käyttämällä vuoden 2018 vuotuisia keskimääräisiä vaihtokursseja (lähteenä Eurostat: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ert_bil_eur_a&lang=en).

11 CEAOB:n yksilöimän luettelon perusteella näihin kuuluvat Baker Tilly, BDO, EY, Deloitte, Grant Thornton, KPMG, Mazars, Moore Stephens, Nexia ja PwC.

12 Asetuksen 13 artiklan 2 kohdan k alakohdan i ja ii alakohta. Tiedot 27 jäsenvaltiosta (Bulgaria ei toimittanut tietoja lakisääteisistä tilintarkastuksista saaduista tuloista).

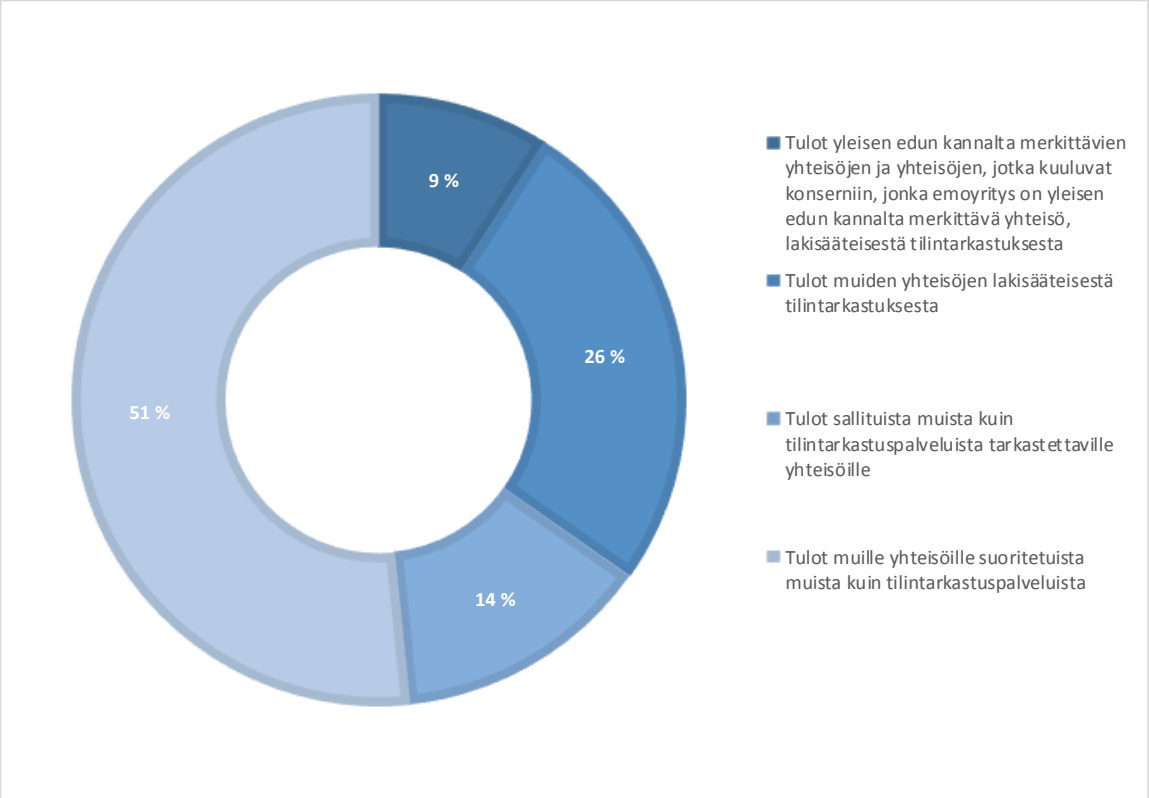
13 Niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka toimittivat tiedot sekä vuonna 2015 että vuonna 2018.

14 Tiedot 27 jäsenvaltiosta (ei tietoja Ranskasta).

15 Asetuksen 13 artiklan 2 kohdan k alakohdan iii ja iv alakohta.

16 Kypros, Tanska, Irlanti, Yhdistynyt kuningaskunta, Malta, Ruotsi ja Luxemburg.

Kaavio 2: Yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksia tekevien tilintarkastusyhteisöjen tulojen jakautuminen EU:ssa[17] (2018)

Neljä Euroopan kilpailuviranomaisten verkostoon kuuluvaa kansallista toimivaltaista viranomaista[18] raportoi tehneensä vuosina 2015–2018 tilintarkastusmarkkinoiden toimialatutkinnan tai kilpailunrajoitus- tai sulautumatoimen alalla. Yhdistynyt kuningaskunta raportoi kansallisista lakisääteisten tilintarkastusten markkinoistaan tehdystä tutkimuksesta[19].

2.2. Markkinoiden keskittyminen

Jäsenvaltiot toimittivat markkinatietoja[20] ”neljän suuren” (PwC, Deloitte, KPMG ja EY), CR4:n (neljä suurinta tilintarkastusyhteisöä kussakin maassa) ja 10KAP:n tekemistä yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista.

Markkinoiden keskittyminen pysyi suurena vuosina 2015–2018. Kaiken kaikkiaan neljä suurta ovat edelleen suurimmat tilintarkastusyhteisöt, mutta niiden yksittäisissä osuuksissa on näkyvissä muutoksia[21]. Myös 10KAP:n osalta on merkkejä edellistä kertomusta suuremmasta keskittymisestä[22].

---

17 Ranska, Belgia, Espanja ja Liettua eivät toimittaneet tietoja.

18 Italian, Romanian, Espanjan ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalliset toimivaltaiset viranomaiset.

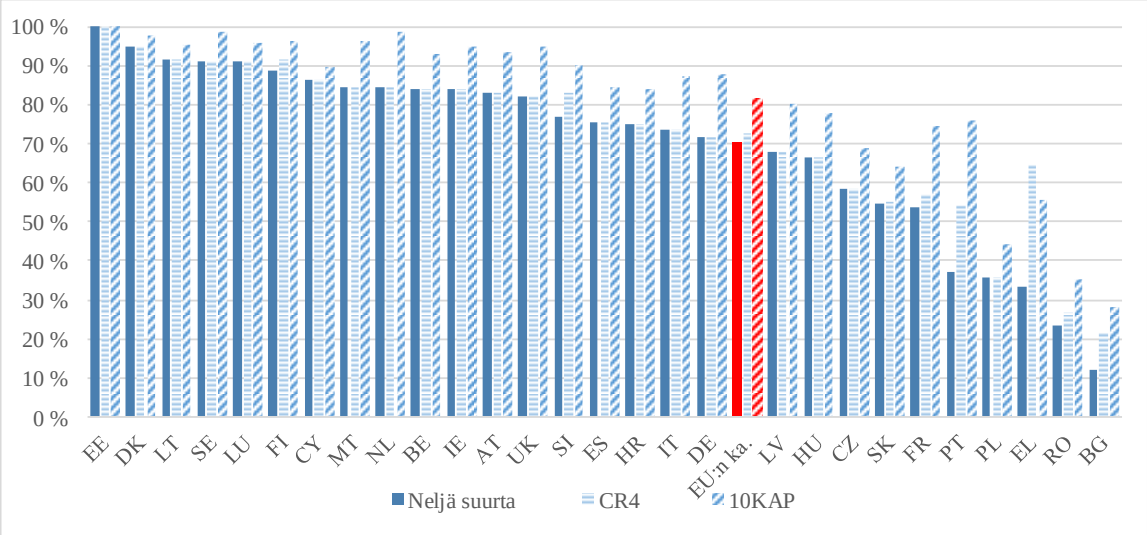
19 https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5d03667d40f0b609ad3158c3/audit_final_report_02.pdf

20 Useimmissa jäsenvaltioissa liikevaihto perustuu tilintarkastusyhteisöihin (sellaisina kuin ne on määritelty direktiivin 2006/43/EY 2 artiklan 3 kohdassa) eikä tilintarkastusketjuun (sellaisena kuin se on määritelty direktiivin 2 artiklan 7 kohdassa). Esitetyt tiedot ovat erilaisten viiteajanjaksojen vuoksi likimääräisiä.

21 Ks. myös Euroopan parlamentin tilintarkastusuudistuksen vaikutusta hintoihin, keskittymiseen ja kilpailuun arvioiva tutkimus *EU statutory audit reform: impact on costs, concentration and competition*

Neljällä suurella on oligopoli[23] 13 jäsenvaltiossa (määrä on kasvanut vuodesta 2015, jolloin 11 jäsenvaltiossa oli oligopoli), ja niiden keskimääräinen markkinaosuus EU:ssa on 70 prosenttia kaikista yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista. Ne eivät ole neljä suurinta tilintarkastusyhteisöä ainoastaan seitsemässä jäsenvaltiossa (kaavio 3).

Kaavio 3: Tilintarkastusyhteisöjen markkinaosuus yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista (2018)

Neljä suurta ovat vieläkin hallitsevampia yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista saatavien tulojen osalta (kaavio 4). Niistä jäsenvaltioista, joissa niiden yhteenlaskettu markkinaosuus oli alle EU:n keskiarvon, Ranska[24] ilmoitti, että 60 prosenttia kaikista yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista oli yhteisiä tilintarkastuksia.

Kaavio 4: Prosenttiosuus yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista, prosenttiosuus yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastuksista saaduista tuloista ja prosenttiosuus muiden yhteisöjen tilintarkastuksista saaduista tuloista jäsenvaltioittain (2018)[25]

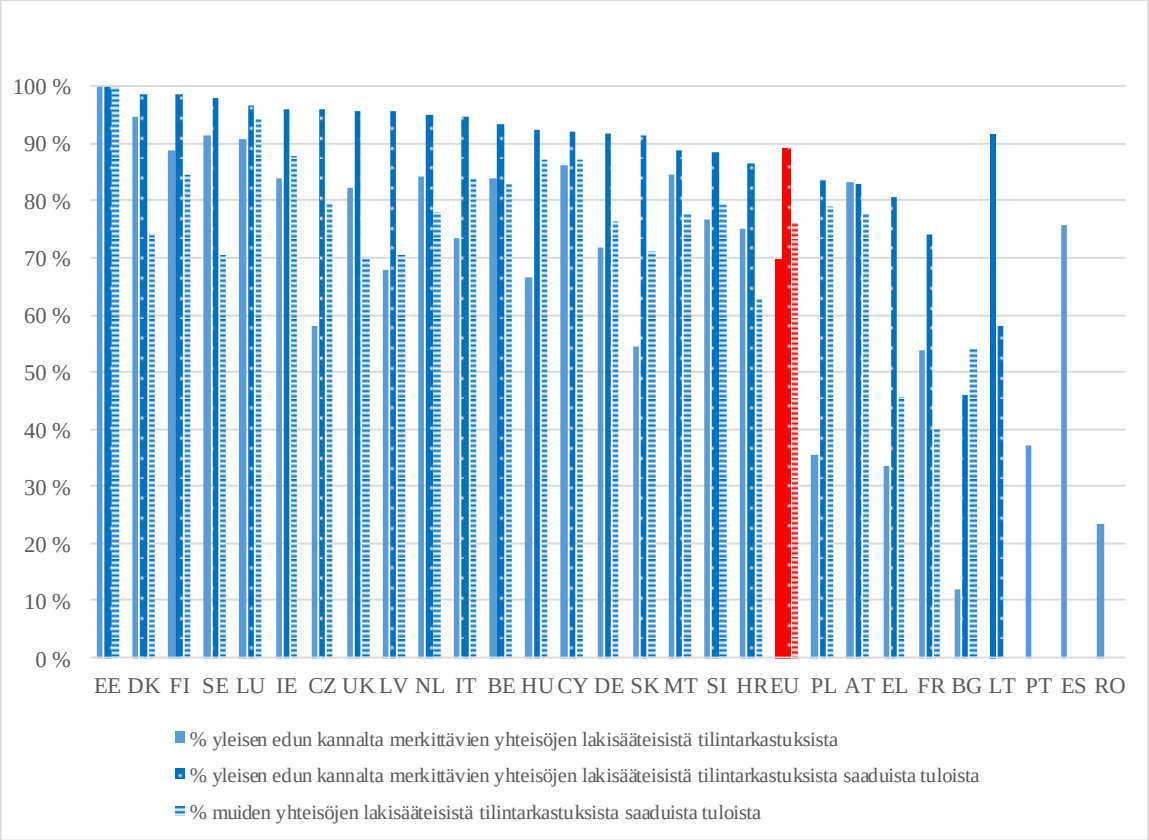
(https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU(2019)631057).

22 https://ec.europa.eu/info/publications/170907-statutory-audit-services-report_en

23 CR4 = 0 % tarkoittaa tilannetta, jossa vallitsee täysi kilpailu; 0 % < CR4 < 50 % täyden kilpailun tilanteesta oligopolitilanteeseen; 50 % < CR4 < 80 % tarkoittaa tilannetta, jossa vallitsee oligopoli; 80 % < CR4 < 100 % keskittyneen oligopolin tilanteesta monopolitilanteeseen; CR4 = 100 % tarkoittaa hyvin keskittynyttä oligopolia ja jopa monopolia (jos CR1 = 100 %).

24 Yhteisten tilintarkastusten osuus on suurin Ranskassa (verrattuna lakisääteisten tilintarkastusten kokonaismäärään). Toiseksi suurin osuus on Virossa (33 prosenttia), ja kolmanneksi suurin osuus on Bulgariassa (19 prosenttia). Muissa yhteisistä tilintarkastuksista raportoineissa jäsenvaltioissa osuus oli noin 1–3 prosenttia.

25 Liettuasta, Espanjasta ja Romaniasta ei saatu tietoja neljän suuren markkinaosuudesta. Portugalin tietoja ei ole käsitelty teknisistä syistä, ja ne on päivitettävä seuraavaan kertomukseen.

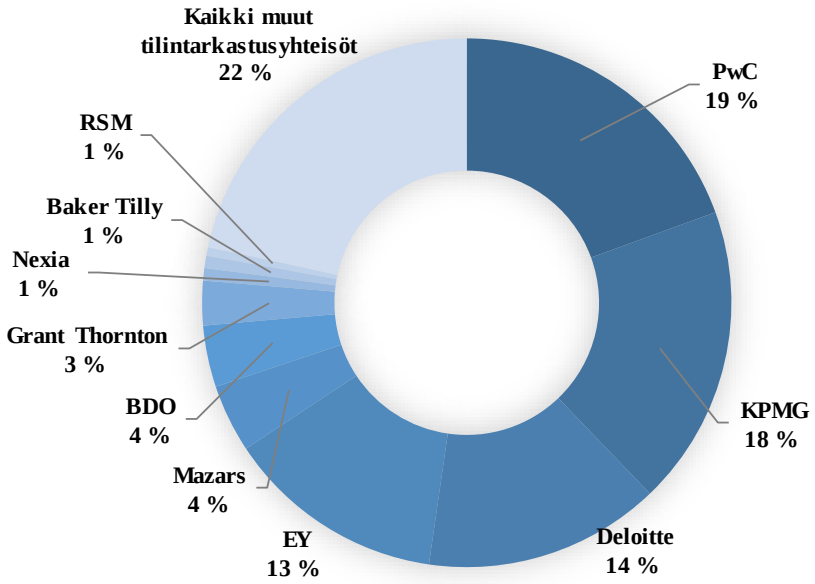

Neljä suurta hallitsee edelleen yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten markkinoita.

Neljän suuren yhteenlaskettu keskittymisen tason EU:ssa[26] yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten määrän osalta laski noin kolme prosenttiyksikköä, ja Deloitten osuus laski lähes yhdeksän prosenttiyksikköä. Vuonna 2018 neljän suuren hallussa oli noin 66 prosenttia yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten kokonaismarkkinoista (kaavio 5). Niiden kokonaisliikevaihto oli noin 80 prosenttia EU:n tilintarkastusyhteisöjen kokonaisliikevaihdosta[27].

[26] Tiedot 25 jäsenvaltiosta (Espanjasta, Ranskasta tai Romaniasta ei saatu tietoja).
[27] Asetuksen 13 artiklan 2 kohdan k alakohdan määritelmän mukaisesti.

Kaavio 5: 10KAP:n markkinaosuus[28] yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten lukumäärästä (2018)

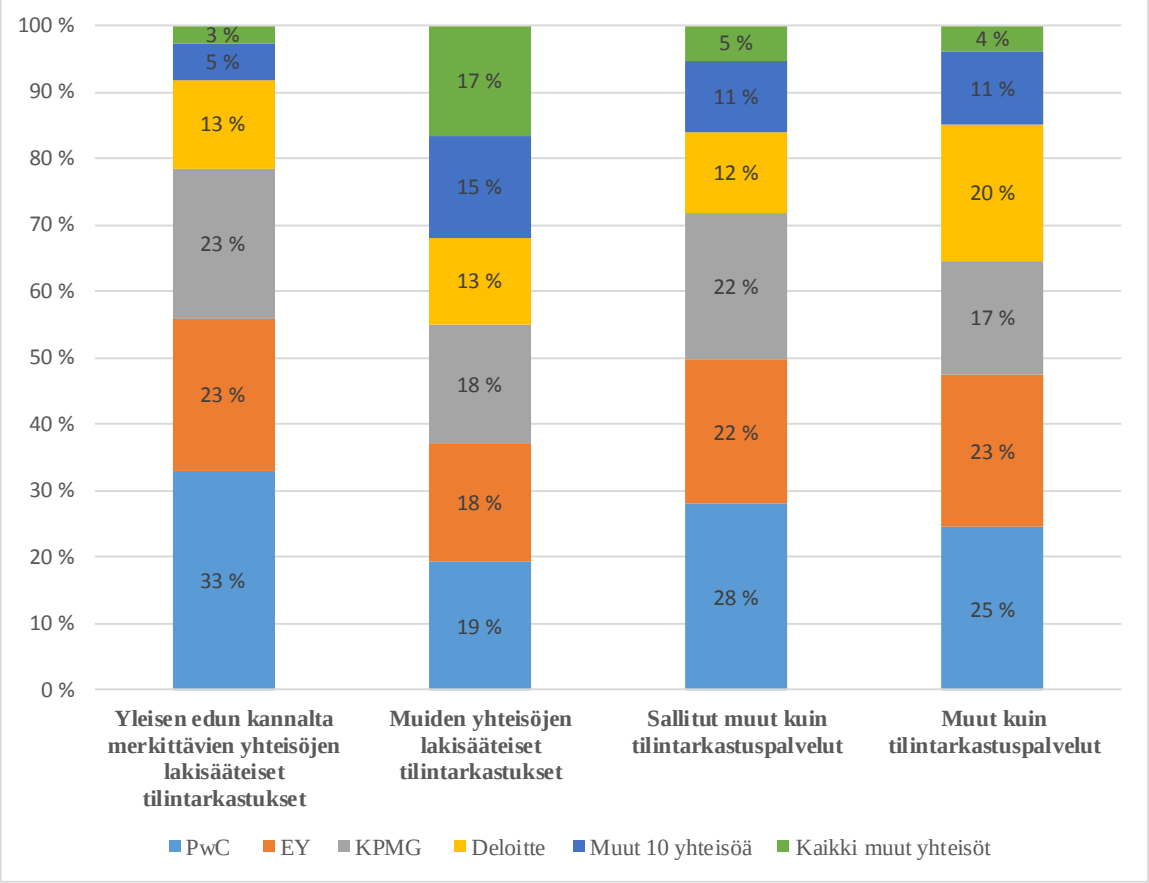

Neljä suurta hallitsee yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten markkinoita, ja niiden osuus kokonaistuloista on yli 90 prosenttia.

Muiden yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten markkinoilla neljän suuren osuus on lähes 70 prosenttia. Niillä on myös noin 85 prosentin yhteenlaskettu markkinaosuus segmenteissä, jotka eivät liity tilintarkastustyöhön (tarkastettaville yhteisöille suoritetut sallitut muut kuin tilintarkastuspalvelut ja muille yhteisöille suoritetut muut kuin tilintarkastuspalvelut) (kaavio 6).

[28] Perustuen kansallisissa raporteissa ja markkinaseurannasta vastaavan alaryhmän analyysissa ilmoitettuihin jäsenvaltiokohtaisiin kokonaismääriin.

Kaavio 6: Yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksia tekevien tilintarkastusyhteisöjen markkinaosuudet EU:ssa kullakin markkinasegmentillä, tulot (2018)

Neljä suurta tai niiden ketju[29] saa merkittävän osan (noin 70 prosenttia) muista kuin tilintarkastuspalveluista saatavista tuloista[30] tilintarkastusasiakkailta ja muilta kuin tilintarkastusasiakkailta. Tilanne vaihtelee jäsenvaltioittain.

Arvioitu EU:n tulorakenne osoittaa, että neljä suurta saavat lähes 30 prosenttia[31] tuloistaan tilintarkastuspalveluista ja suuren osuuden (lähes 60 prosenttia) muusta kuin tilintarkastustyöstä, erityisesti muille yhteisöille suoritetuista muista kuin tilintarkastuspalveluista.

2.3. Laadullisista puutteista johtuvat riskit

Useimmat kansalliset toimivaltaiset viranomaiset raportoivat laadunvalvonnasta yhden vuoden tarkastussykliltä, ja raportointi suoritettiin enimmäkseen vuonna 2018, mutta sen alkamis- ja päättymispäivämäärät vaihtelivat. Seitsemän kansallista toimivaltaista viranomaista toimitti tiedot kolmen vuoden tarkastussykliltä. Tässä kertomuksessa käytetään CEAOB:n havaintojen määritelmää, joka vastaa tilintarkastusvalvojien kansainvälisen yhdistyksen (International Forum of Independent Audit Regulators, IFIAR) määritelmää[32]. Koska jäsenvaltioiden laadullisia puutteita koskevien tietojen luokittelua tulkittaessa on käytettävä ammatillista harkintaa, on vaikea koota tietoja yhteen ja tehdä niistä yleisiä EU:n tason päätelmiä.

Tarkastetun yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastusdokumentaation määrä väheni 25 prosenttia, kun taas yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten määrä väheni 35 prosenttia (jäsenvaltioiden yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen määritelmään tehtyjen muutosten vuoksi). Vaikka yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastustoimeksiantojen tarkastuksia on tehty vähemmän, näyttää siltä, että niissä on keskitytty enemmän yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastustoimeksiantoihin kuin vuosien 2015–2018 täydellisissä tilintarkastusten tarkastuksissa.

Jäljempänä oleva laadullinen arvio perustuu kansallisten markkinaseurantaraporttien tietoihin ja CEAOB:n analyysiin[33]. Se kattaa kaksi keskeistä aluetta:

- puutteet; ja
- lieventäminen ja järjestelmäriskien analysointi.

---

[29] Jotkin jäsenvaltiot ilmoittivat tulot tilintarkastusyhteisökohtaisesti, kun taas toiset ilmoittivat tulot ketjutasolla.

[30] Jotkin tilintarkastuksen valvonnasta vastaavat viranomaiset raportoivat muille yhteisöille suoritettavien muiden kuin tilintarkastuspalvelujen mittaamiseen liittyvistä haasteista, sillä ne ovat tilintarkastusyhteisön ulkopuolisia palveluita.

[31] Tiedot 24 jäsenvaltiosta (tiedot puuttuvat osittain Belgian, Ranskan ja Liettuan osalta). Portugalia koskevia tietoja ei ole käsitelty teknisistä syistä.

[32] IFIAR määrittelee yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksessa tehtävät tarkastushavainnot tilintarkastustoimenpiteiden puutteellisuuksiksi, jotka osoittavat, että tilintarkastusyhteisö ei ole saanut tarpeellista määrää tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä lausuntonsa tueksi, mutta eivät välttämättä tarkoita, että tilinpäätös on olennaisesti virheellinen.

[33] CEAOB:n analyysi perustuu tilintarkastusten tarkastushavaintoihin, jotka jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet CEAOB:n tarkastuksista vastaavan alaryhmän ylläpitämään tietokantaan vuonna 2017 tai 2018. Siinä analysoitiin tietokantaa niiden aiheiden määrittämiseksi, jotka edistävät vuoropuhelua tilintarkastusyhteisöjen tai standardien asettajien ja CEAOB:n välillä, ja tarkastajille suuririskisistä alueista ilmoittamiseksi. Siinä keskityttiin kansainvälisten tilintarkastusstandardien (ISA) havaintojen esiintyvyyteen, laadunvalvontaan ja etiikkaan.

Yleisimmin esiin tuodut kysymykset (kuten vuonna 2017) ovat puutteet tilintarkastusyhteisöjen sisäisissä laadunvalvontajärjestelmissä (esimerkiksi riittävän tilintarkastusevidenssin ja -dokumentaation puute). Tilintarkastuksen valvonnasta vastaavat viranomaiset keskittyvät jatkossakin näihin kysymyksiin.

Sisäisiä laadunvalvontajärjestelmiä koskevat tärkeimmät yhteiset havainnot liittyvät

- lakisääteisen tilintarkastajan tai lakisääteisiä tilintarkastuksia tekevän tilintarkastusyhteisön henkilöstön etiikkaan ja riippumattomuuteen[34];
- toimeksiannon laadunvalvontatarkastukseen[35];
- suuririskisten tarkastettavien yhteisöjen valvonnan puute tai valvonnan epätarkoituksenmukaisuus; ja
- tilintarkastusevidenssin ja tilintarkastusdokumentaation puuttuminen.

Kansalliset toimivaltaiset viranomaiset tekivät **yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastustoimeksiantoihin** kohdistuneissa tarkastuksissa yhteisiä havaintoja seuraavilla keskeisillä aloilla:

- riskinarviointi[36];
- olennaisuus ja otanta[37];
- sisäisen valvonnan testaaminen[38];
- tilintarkastuksen laatu ja tilintarkastusevidenssi; ja
- konsernien tilintarkastukset.

Nämä vastaavat viittä kansainvälistä tilintarkastusstandardia (ISA), jotka CEAOB:n analyysissa yksilöitiin useimmissa havainnoissa (yli 60 prosenttia kaikista CEAOB:n tietokannan 22 kansallisen toimivaltaisen viranomaisen tarkastushavainnoista):

- tilintarkastajan toiminta arvioitujen riskien johdosta (ISA 330)[39];
- tilintarkastusevidenssi (ISA 500)[40];

---

34 Esimerkiksi muiden kuin tilintarkastuspalveluiden epäasianmukainen arviointi ja hyväksyminen sekä henkilöstön riippumattomuuden epäasianmukainen testaus.

35 Esimerkiksi keskeisten lakisääteisten vaatimusten noudattamatta jättäminen, tarkastuksen epäasianmukainen dokumentointi, tehoton toimeksiannon laadunvalvontatarkastus ja toimeksiannon laadunvalvontatarkastuksen suorittavan henkilöstön epäasianmukainen valinta.

36 Esimerkiksi riittämätön käsitys tarkastettavasta yhteisöstä ja sen toimintaympäristöstä tai riittämätön ymmärrys johdon riskinarviointi- ja todentamisprosessista.

37 Esimerkiksi puutteet olennaisuustason määrittämisessä käytetyssä menetelmässä tai otoksen koon määrittämistä koskevien asianmukaisten perustelujen puuttuminen.

38 Esimerkiksi keskeisten sisäisten valvontatoimien puutteellinen dokumentointi sekä tietoteknisten ja muiden sisäisten valvontatoimien riittämätön testaus.

39 Esimerkiksi se, ettei ole suunniteltu ja suoritettu asianmukaisia tilintarkastustoimenpiteitä kannanottotason riskin käsittelemiseksi, kuten liiketapahtumien, tilien saldojen ja tilinpäätöksessä esitettävien tietojen asianmukaista kirjaamista, arvostamista ja esittämistä. Havainnot, jotka liittyvät siihen, että ei ole suoritettu riittäviä tilintarkastustoimenpiteitä tarkastetun valvonnan tehokkuutta koskevan päätelmän tekemiseksi, ja siihen, että tilinpäätökseen kirjattuja tuottoja ei ole testattu asianmukaisesti.

40 Esimerkiksi tietotekniikka on edelleen huolenaihe, sillä tilintarkastajat eivät kyenneet testaamaan asianmukaisesti tietojärjestelmiä, joita yhteisö käyttää taloudellisten tietojen laatimiseen, tai hankkimaan riittävästi tilintarkastusevidenssiä yhteisön tuottamien ja tilintarkastajien tarkoituksiin käytettyjen tietojen oikeellisuudesta ja täydellisyydestä.

- kirjanpidollisten arvioiden, käyvän arvon kirjanpidolliset arviot mukaan luettuina, ja niihin liittyvien ilmaistavien tietojen tarkastaminen (ISA 540)[41];
- olennaisen virheellisyyden riskien tunnistaminen ja arvioiminen yhteisön ja sen toimintaympäristön ymmärtämisen avulla (ISA 315)[42]; ja
- erityiset huomiot – konsernitilinpäätöksen tilintarkastukset, mukaan lukien konsernin osia tarkastavien tilintarkastajien työ (ISA 600)[43].

Useimmat kansalliset toimivaltaiset viranomaiset ottivat käyttöön lieventäviä ja korjaavia toimenpiteitä todettujen havaintojen korjaamiseksi. Useimmat tilintarkastuksen valvontaelimet eivät kuitenkaan ilmoittaneet, että havaintojen perusteella olisi määrätty seuraamuksia tai että ne olisivat aiheuttaneet järjestelmäriskiä. Havaintoja ja seuraamuksia ei yleensä sovelleta samaan raportointijaksoon (tutkintaan ja seuraamusten määräämiseen kuluu jonkin verran aikaa).

Kolmasosa jäsenvaltioista ei toimittanut tietoja toistuvista havainnoista (eli samoissa tilintarkastusyhteisöissä aiemmilla tarkastussykleillä havaituista samanlaisista havainnoista) tai ilmoitti, ettei niitä ollut.

Suurin osa raportoiduista **lieventävistä toimenpiteistä ja riskianalyyseista** liittyi

- etiikkaan ja riippumattomuuteen;
- riskinarviointiin ja toimeksiantojen laaduntarkastuksiin;
- sisäisen valvontajärjestelmän ja toimeksiantojen laaduntarkastuksien analysointiin; ja
- käyvän arvon mittaamiseen ja väärinkäytösmenettelyihin.

Yleisimpiä jatkotoimia ovat oikaisemista koskevat toimintasuunnitelmat ja perussyyanalyysit. Kaikki havainnot eivät oikeuta määräämään seuraamuksia, ja 60 prosenttia kansallisista toimivaltaisista viranomaisista ilmoitti, etteivät ne olleet määränneet seuraamuksia. Jotkin tilintarkastuksen valvontaelimet antoivat tilintarkastusyhteisöille suosituksia ja asettivat niiden täytäntöönpanolle määräajat.

Järjestelmäriskin[44] taso ja sen mittaaminen vaihtelevat edelleen. Useimmat kansalliset toimivaltaiset viranomaiset eivät havainneet järjestelmäriskejä. Neljä ilmoitti kansallisen tason järjestelmäpuutteista mutta totesi, että havainnot eivät yhdessä johtaneet

[41] Esimerkiksi sen, että johdon arvostusmalleja (mukaan lukien syöttötiedot) ja arvioiden laatimisessa käytettyjen keskeisten oletusten kohtuullisuutta ei ole kyseenalaistettu riittävästi, ja tilinpäätöksessä esitettävien tietojen riittämättömyyden tai vaillinaisuuden yksilöimättä jättäminen.

[42] Esimerkiksi se, että tilintarkastaja ei ole saanut riittävää käsitystä yhteisöstä ja sen toimintaympäristöstä; keskeisten merkittävien riskien riittämätön yksilöiminen ja arviointi.

[43] Esimerkiksi konsernin osia tarkastavalle tilintarkastajalle annetut epätäydelliset ohjeet; konsernin osia tarkastavien tilintarkastajien suunnitellusta tai suoritetusta työstä keskustelematta jättäminen; konsernin osia tarkastavat tilintarkastajat eivät anna riittävän yksityiskohtaisia tietoja raportoidessaan konsernin tilintarkastajalle; konsernin tilintarkastaja ei pysty arvioimaan konsernin osan tarkastavan tilintarkastajan tekemää työtä eikä ottamaan huomioon konsernin osia tarkastavien tilintarkastajien raportoimia havaintoja.

[44] Asetuksen 27 artiklan 1 kohdan a alakohdassa viitataan lakisääteisen tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön laadullisten puutteiden yleisestä esiintyvyydestä johtuviin riskeihin, mukaan luettuina tilintarkastusyhteisöjen ketjun järjestelmälliset puutteet.

tilintarkastusyhteisön toiminnan lopettamiseen. CEAOB:n analyysissa todettiin, että kansalliset toimivaltaiset viranomaiset ovat yhteydessä tilintarkastusyhteisöihin ja haastavat niitä sääntelykollegioissa tapahtuvan vuorovaikutuksen kautta ja tarkastuksista vastaavan alaryhmän täysistuntojen kokouksissa.

2.4. Tarkastusvaliokuntien toiminta

Käytettävissä olevien tietojen perusteella ei ole mahdollista tehdä yleisarviota tarkastusvaliokuntien suoriutumisesta, kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden erilaiset lähestymistavat tarkastusvaliokuntien valvontaan ja se, että suurin osa tiedoista perustuu tarkastusvaliokuntien itsearviointiin. Kansalliset toimivaltaiset viranomaiset ovat kuitenkin edistyneet tietojen keräämisessä ja suhteiden luomisessa tarkastusvaliokuntiin.

Tilintarkastusdirektiivin[45] 39 artiklassa edellytetään, että yritykset perustavat tarkastusvaliokuntia (joita on noin 6 400[46]), ja asetuksen 27 artiklan 1 kohdan c alakohdassa edellytetään, että kansalliset toimivaltaiset viranomaiset seuraavat tarkastusvaliokuntien toimintaa. Tarkastusvaliokunnat ovat useimmiten itsenäisiä valiokuntia tai valvonta- tai hallintoelimen valiokuntia, ja niillä on keskeinen asema hallinnointi- ja ohjausjärjestelmässä erityisesti suurempien yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen osalta. Ne ovat vuorovaikutuksessa eri toimijoiden kanssa sekä sisäisesti (muun muassa johto ja valvonta- tai hallintoelimet) että ulkoisesti (muun muassa ulkopuoliset tilintarkastajat, osakkeenomistajat ja sääntelyviranomaiset).

Valvontaelimet saivat tarkastusvaliokunnilta tietoja eri kanavien kautta. Esimerkiksi CEAOB:n kohdennettu kyselylomake[47] lähetettiin tietyille jäsenvaltioiden tarkastusvaliokunnille. Koska kyseessä oli kuitenkin tarkastusvaliokuntien itsearviointi, siihen liittyy tietojen tulkintaa koskevia rajoituksia.

Kansalliset toimivaltaiset viranomaiset valvovat tarkastusvaliokuntia 21 jäsenvaltiossa.

EU:n lainsäädännössä ei täsmennetä kansallisten toimivaltaisten viranomaisten valvontatehtäviä tarkastusvaliokuntien osalta. Jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja sen suhteen, mikä viranomainen vastaa niiden valvonnasta ja vuorovaikutuksesta niiden kanssa. Useimmiten kansalliset toimivaltaiset viranomaiset jakavat vastuun kansallisen finanssivalvontaviranomaisen kanssa.

Kansalliset toimivaltaiset viranomaiset ovat eri tavoin yhteistoiminnassa lainkäyttöalueillaan olevien tarkastusvaliokuntien kanssa. Useimmat toimivat yhdessä niiden kanssa pääasiassa tutkimusten tai kyselyjen, vuoropuhelun ja työpajojen sekä verkkoseminaarien ja konferenssien kautta.

---

[45] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/43/EY, annettu 17 päivänä toukokuuta 2006, tilinpäätösten ja konsolidoitujen tilinpäätösten lakisääteisestä tilintarkastuksesta, direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 84/253/ETY kumoamisesta (EUVL L 157, 9.6.2006, s. 87).

[46] Tiedot 19 jäsenvaltiosta. Muista jäsenvaltioista viidellä ei ole suoraa valvontaa ja neljä ei toimittanut tietoja.

[47] Kyselyn tarkoituksena oli arvioida tilintarkastuslainsäädännön vaatimusten noudattamista ja luoda yhteys kansallisten toimivaltaisten viranomaisten ja tarkastusvaliokuntien välille. 25 jäsenvaltiota (poikkeuksena Viro, Unkari ja Slovakia) sisällytti konsolidoidut vastauksensa kansallisiin raportteihinsa. Kyselylomake lähetettiin yhteensä 2 770 tarkastusvaliokunnalle 26 jäsenvaltiossa, ja kyselyyn vastasi noin 60 prosenttia sen saajista.

CEAOB:n kysely*[48] *osoitti, että on tarpeen seurata tarkemmin tarkastusvaliokuntien vuorovaikutusta ulkopuolisten tilintarkastajien kanssa, tarjouskilpailuja, sallittujen muiden kuin tilintarkastuspalvelujen tarjoamisen hyväksymistä ja maksettujen palkkioiden kirjaamista.

Palautteesta käy ilmi, että tarkastusvaliokuntien kokoonpanoa ja osaamista[49], riippumattomuutta ja vuorovaikutusta hallinto- tai valvontaelimen kanssa sekä tilintarkastustoiminnon valvontaa koskevia keskeisiä vaatimuksia on noudatettu.

Tulokset kuitenkin osoittavat, että tilintarkastustarjousten valintaprosessi on haaste tarkastusvaliokunnille, ja tähän aiheeseen liittyvät vastaukset viittaavat joko tilintarkastuslainsäädännön noudattamatta jättämiseen tai puutteelliseen käsitykseen siitä, miten sitä sovelletaan.

Tilintarkastajan valintamenettely

Tarkastusvaliokunnat vastaavat[50] lakisääteisten tilintarkastajien valintamenettelystä. Noin 87 prosenttia ilmoittaa aidosti vastaavansa siitä. 75 prosenttia tarjouspyynnön tehneistä yleisen edun kannalta merkittävistä yhteisöistä pyysi kahdesta seitsemään tilintarkastusyhteisöä tekemään tarjouksen. 16 prosenttia lähetti tarjouspyynnön vain yhdelle, vaikka asetuksen 16 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että tarjouskilpailuun on kutsuttava vähintään kaksi.

Lisäksi tarjouskilpailuun kutsuttujen tilintarkastusyhteisöjen lukumäärä korreloi tarjouksen lopulta jättäneiden yhteisöjen määrän kanssa. Noin 55 prosenttia tarkastusvaliokunnista ilmoitti, että yleensä tarjouspyyntömenettelyn seurauksena kaksi tai kolme lakisääteistä tilintarkastajaa (tilintarkastusyhteisöä) jätti tarjouksen. Vastausten analysointi kuitenkin osoitti, että 19 prosenttia tarkastusvaliokunnista sai vain yhden uskottavan tarjouksen.

Puolet tarkastusvaliokunnista ilmoitti, että tarjouskilpailu mahdollistaa sellaisten yritysten osallistumisen valintamenettelyyn, jotka saivat jäsenvaltiossa alle 15 prosenttia kokonaispalkkioistaan yleisen edun kannalta merkittäviltä yhteisöiltä edellisenä kalenterivuonna. Saattaa olla, että nämä tarkastusvaliokunnat eivät täysin ymmärrä asetuksen 16 artiklan 3 kohtaa, tai ne eivät välttämättä sovella sitä.

[48] Kunkin kansallisen toimivaltaisen viranomaisen valitseman otoksen koko vaihtelee huomattavasti eri puolilla EU:ta verrattuna kunkin jäsenvaltion yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lukumäärään.

[49] Direktiivin 2006/43/EY 39 artiklan 6 kohdan a alakohta.

[50] Asetuksen 16 artiklan 3 kohta.

Vuorovaikutus ulkopuolisen tilintarkastajan kanssa

Tarkastusvaliokunnat vastaavat tilintarkastusyhteisön riippumattomuuden ja tilintarkastuksen laadun tarkastamisesta, mukaan lukien sallittujen muiden kuin tilintarkastuspalvelujen hyväksyminen, tarjouskilpailut ja ulkopuolisen tilintarkastajan valinta[51]. Noin puolet vahvisti, että lakisääteinen tilintarkastaja (tai sen ketjun jäsen) esitti tarjouksen sallittujen muiden kuin tilintarkastuspalvelujen tarjoamisesta[52]. 80 prosenttia ilmoitti, että ne eivät tarkastelleet muiden kuin tilintarkastuspalvelujen tarjoamista koskevia pyyntöjä asetuksen 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti. Neljä prosenttia ei seurannut lakisääteiselle tilintarkastajalle maksettuja palkkioita.

3. PÄÄTELMÄT

Tässä kertomuksessa kuvataan yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten markkinoiden kehitystä vuosina 2015–2018. Kehitys antaa joitakin alustavia viitteitä tilintarkastusuudistuksen vaikutuksista ja tuo esiin aloja, joita voidaan arvioida tarkemmin. Arvioinnissa olisi otettava huomioon viimeaikaiset skandaalit, joissa on ollut mukana korkean profiilin yrityksiä eri puolilta EU:ta (esimerkiksi Carillion, Thomas Cook ja Wirecard), mikä voi heikentää tilintarkastusalan mainetta ja sijoittajien luottamusta.

Tämän kertomuksen keskeisimmät havainnot ovat seuraavat:

1) Voimakas keskittyminen jatkuu, ja neljä suurta hallitsevat edelleen useimmissa jäsenvaltioissa yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastusten markkinoita

Neljän suuren valta-asema suurimmassa osassa jäsenvaltioita yhdistettynä muusta kuin tilintarkastustoiminnasta saatavien tulojen suureen osuuteen saattaa vaikuttaa niiden riippumattomuuteen, tilintarkastuspalkkioiden tasoon ja tilintarkastuksen laatuun. Riskiä pahentavat korjaavat toimenpiteet, joilla helpotetaan tilintarkastusyhteisöjen eturistiriitoja yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen osalta (muun muassa rotaatiovaatimus, kielletyt muut kuin tilintarkastuspalvelut ja sallittujen muiden kuin tilintarkastuspalvelujen yläraja), mikä saattaa entisestään vähentää markkinoiden yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisten tilintarkastajien tai tilintarkastusyhteisöjen valinnanvaraa.

Komissio aikoo sen vuoksi seurata tiiviissä yhteistyössä kansallisten toimivaltaisten viranomaisten ja CEAOB:n kanssa sitä, miten uudet säännöt vaikuttavat kilpailuun yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastusmarkkinoilla. Lisäksi komissio arvioi, miten asetuksen mukaiset vaihtoehdot vaikuttavat kansallisiin markkinoihin ja tasapuolisiin toimintaedellytyksiin EU:ssa.

Kansallisia toimivaltaisia viranomaisia kannustetaan sulkemaan tietoaukkoja (muun muassa muista kuin tilintarkastuspalveluista saatujen tulojen osalta), jotta voidaan parantaa markkinoiden kehityksen seurantaa ja keskittymisen analysointia.

2) Laadullisten puutteiden arviointi on edelleen haastavaa

EU:n tasolla useimmin käsiteltävät laatukysymykset ovat edelleen

[51] Asetuksen 4 artiklan 2 kohta, direktiivin 2006/43/EY 39 artiklan 6 kohdan e alakohta ja asetuksen 6 artiklan 2 kohdan b alakohta.

[52] Asetuksen 5 artiklan 4 kohta.

- puutteet tilintarkastusyhteisöjen sisäisissä laadunvalvontajärjestelmissä;
- suuririskisten tarkastettavien yhteisöjen valvonnan puute tai valvonnan epätarkoituksenmukaisuus; ja
- tilintarkastusevidenssin ja dokumentaation puuttuminen.

Arviointien laatua voi olla mahdollista parantaa lähentämällä EU:n tilintarkastusalaa valvontatoimien, korjaavien jatkotoimien ja määrättävien seuraamusten tyyppien osalta.

Komissio arvioi näiden havaintojen perusteella EU:n tilintarkastuslainsäädäntöä ja mahdollisia tapoja parantaa laadunvalvonnan, tutkinnan ja seuraamusjärjestelyjen johdonmukaisuutta eri jäsenvaltioissa. Se arvioi myös, onko tarkastusraporttien (mukaan lukien tarkastuksen yhteydessä tehdyn työn kuvaus) oltava paremmin kansalaisten tai ainakin tarkastusvaliokuntien saatavilla. Tiedonsaannin helpottaminen saattaisi edellyttää raporttien digitointia tai tunnisteiden merkitsemistä niihin.

Toisessa kertomuksessa laadunvalvontaindikaattoreissa käytettyjen havaintojen ennalta määritelty luokittelu paransi kansallisten toimivaltaisten viranomaisten toimittamien tietojen arviointia. Kansallisten toimivaltaisten viranomaisten olisi kuitenkin tehtävä enemmän

- sen varmistamiseksi, että havaintoja ja luokkia tulkitaan yhdenmukaisesti;
- sellaisten tehokkaiden laatuindikaattoreiden määrittämiseksi, joilla voidaan parantaa tilintarkastuksen laadun mittaamista; ja
- järjestelmäriskin arvioinnin ja tulkinnan tehostamiseksi.

Kertomuksessa vahvistetaan, että samat kysymykset esiintyvät toistuvasti ja että ne vaikuttavat näin ollen olevan rakenteellisia. Komissio tekee yhteistyötä CEAOB:n kanssa määrittääkseen toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi.

3) Erilaiset lähestymistavat seurantaan eri puolilla EU:ta ovat haaste kansallisten toimivaltaisten viranomaisten tarkastusvaliokuntien toiminnan arvioinnissa

Useimmat tilintarkastuksen valvonnasta vastaavat viranomaiset tekivät yhteistyötä lainkäyttöalueillaan olevien tarkastusvaliokuntien kanssa. Kansalliset toimivaltaiset viranomaiset paransivat tietämystään tarkastusvaliokuntien työstä erityisesti itsearviointiin perustuvan, CEAOB:n kyselylomakkeen avulla. Tämä tarjosi kuitenkin vain rajallisen kuvan tarkastusvaliokuntien toiminnasta.

Komissio arvioi mahdollisia tapoja parantaa kansallisten toimivaltaisten viranomaisten valmiuksia valvoa tarkastusvaliokuntia. Se myös analysoi sitä, miten voidaan vahvistaa tarkastusvaliokuntien riippumatonta asemaa tilintarkastajan valintaprosessissa ja valvonnassa. Komissio on tehnyt yhteistyötä CEAOB:n kanssa helpottaakseen tarkastusvaliokuntien ja kansallisten toimivaltaisten viranomaisten välistä vuoropuhelua erityisesti seminaarien tai konferenssien avulla. Se arvioi, miten tällaista vuorovaikutusta voitaisiin edelleen helpottaa.

Tarkastusvaliokuntien toiminnan ja tehokkuuden yksityiskohtaisemman arvioinnin helpottamiseksi suositellaan, että kansalliset toimivaltaiset viranomaiset ottavat yhteyttä useampiin tarkastusvaliokuntiin kansallisella tasolla ja kehittävät tietojaan siitä, miten tarkastusvaliokunnat toimivat ja tekevät päätöksiä.

Komissio seuraa markkinakehitystä myös jatkossa. Jotkin kansalliset toimivaltaiset viranomaiset ovat käynnistämässä tutkimuksia kansallisista tilintarkastusmarkkinoistaan

ja niiden tarkastuksia kerätäkseen lisätietoja mahdollisista markkinoiden heikkouksista. Koska joillakin kertomuksessa yksilöidyillä kysymyksillä voi olla merkitystä Wirecard-tapauksessa, komissio keskustelee CEAOB:n kanssa siitä, mitä tästä tapauksesta olisi opittava.

Komissio on myös käynnistänyt tutkimuksen, jossa arvioidaan EU:n tilintarkastuslainsäädännön vaikutuksia lakisääteisten tilintarkastusten markkinoihin. Tutkimuksen ja tämän kertomuksen tuloksia hyödynnetään EU:n tilintarkastuksen sääntelypuitteiden arvioinnissa, jotta voidaan tarkastella sen tehokkuutta tilintarkastusmarkkinoiden avoimuuden, tilintarkastuksen laadun ja kilpailun parantamisessa erityisesti yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen osalta. Arvioinnissa tarkastellaan myös covid-19-pandemian aiheuttaman talouskriisin vaikutuksia tilintarkastusalaan.